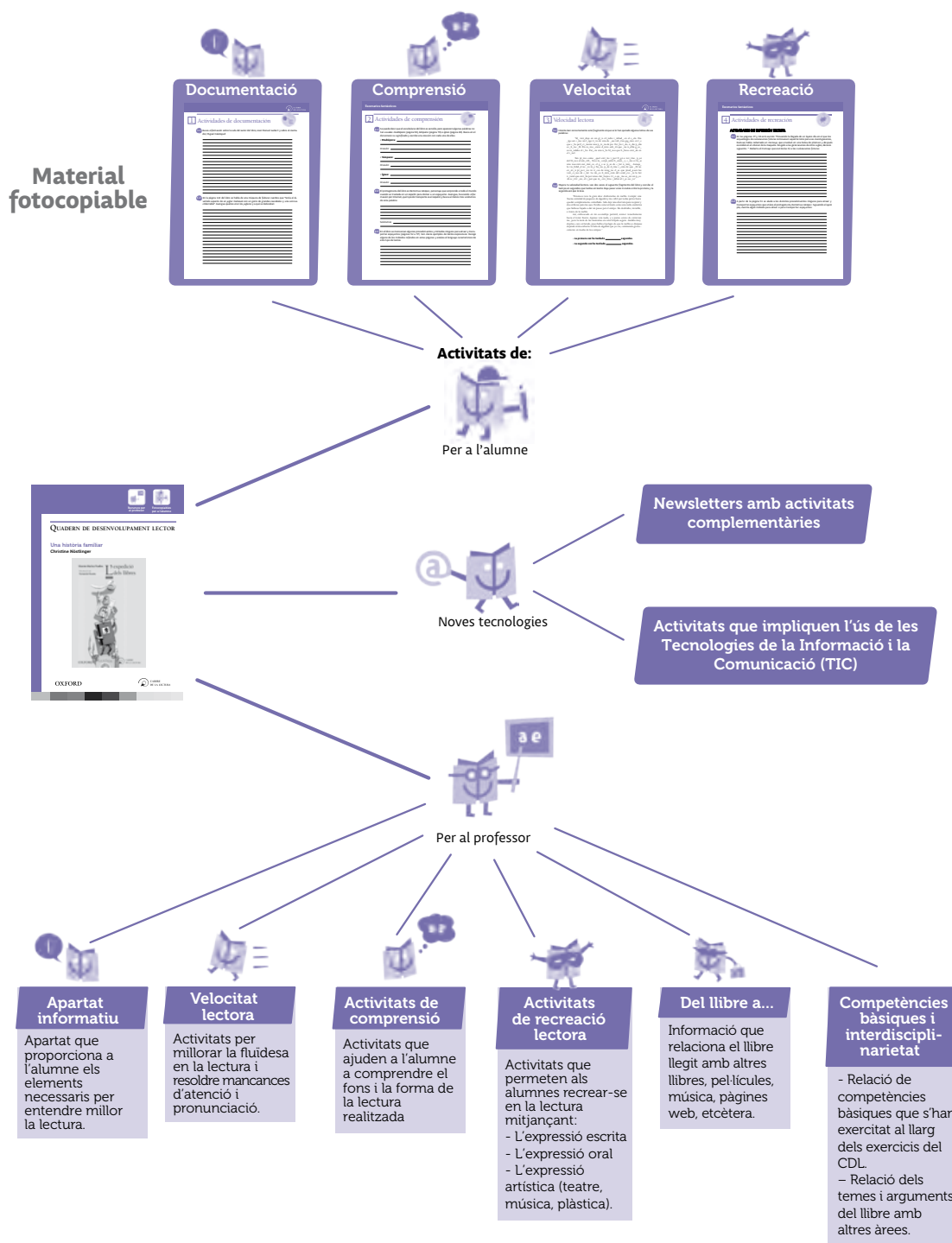

QUADERN DE DESENVOLUPAMENT LECTOR

El Quadern de Desenvolupament Lector pretén ser una eina d'entrenament per a que els alumnes i les alumnes millorin la seva competència lectora.

Presentació

El QDL és un material orientat al docent que acompanya cada llibre del Projecte Lector L'Arbre de la Lectura. El seu objectiu principal és el de contribuir en el desenvolupament de lectors competents, capaços de fer front a la lectura de qualsevol text utilitzant l'estratègia més adequada en funció de la finalitat de la lectura, de les característiques del text i del context en el que es produeix.

Les activitats que es presenten pretenen que l'alumne "apregui delectant-se", despertant el seu interès per la lectura de textos literaris i millorant els seus hàbits lectors, així com proporcionant al docent una eina útil i atractiva que l'ajudi a estimular la lectura dins l'aula.

La realització de les activitats del CDL serà flexible. Encara que seria ideal que es completés de forma íntegra, el professor també tindrà la possibilitat d'escollir només aquells exercicis que consideri més adequats per satisfer les necessitats específiques de cada alumne i cada classe.

Sinopsis

Uns lladres s'han endut de la biblioteca familiar el primer volum de les *Obres Completes* de Jules Verne aprofitant que els amos de la casa s'han traslladat a la Gran Ciutat.

Què poden fer la resta de llibres? Organitzen una expedició i surten per donar-li un cop de mà i rescatar-lo.

Raons per llegir aquest llibre

- Sentir que els llibres no són només "testimonis muts", sinó que, en aquesta història, es comporten com a éssers humans i, fins i tot, millor. A més de parlar, moure's, mostrar sentiments... ens donen exemple de solidaritat i valentia davant d'una situació adversa.
- Demostrar-nos, una vegada més, que la lectura i els llibres ens ajuden a treure el millor de cadascú.
- Comprendre que en el món actual, i en el futur, la lectura és necessària, sigui quin sigui el seu format.

3 Velocitat lectora

3.1 Intenta llegir correctament aquest fragment en el qual s'han eliminat algunes lletres:

«Es v_n reun_r en un r_có, pr_p del t_ller, i v_n est_r tr_b_llant dur_nt un gr_p_t d'h_res. De lluny est_nt, els altr_s se'ls m_r_ven amb curiosit_t. L'Alícia era la més imp_cient.

Quan v_n acab_r, La Repúbl_ca es va d_r_gir a la s_cció d'aut_rs cl_ssics gr_cs i llatins i va p_jar al seu pr_st_tge, que era el de d_lt de t_t.

D'allà est_nt va com_nçar a ll_gir:

- Art_cle pr_mer: T_ts els ll_bres t_nen els m_teixos dr_ts. Les dif_rències entre ells n_més poden j_stificar-se per raons d'utilit_t com_na.

- No vull que em t_ngueu per ign_rant —el va int_rrondre l'Alícia—, però què vol d_r això de la ut_l_tat com_na?

- Vol dir que si p_r ex_mple un de nos_ltres és en un pr_statge m_s baix o m_s alt, com jo ara, és perquè h_m d'estar col·locats n_c_ssàriam_nt d'alg_na m_nera, perquè ens p_guin tr_bar. Això és la ut_l_tat com_na, servir d'alg_na cosa als altr_s. Però qu_da clar que t_ts els ll_bres t_nim els mateixos dr_ts. Puc continuar?»

3.2 Millora la teva velocitat lectora. Llegeix el següent paràgraf dues vegades en veu alta per tots els teus companys de classe. Abans demana que et cronometrin per veure quan trigues tant en la primera com en la segona lectura:

«L'Alícia va entrar a l'habitació de la nena, que ja coneixia de temps enrere. Allà també hi havia una finestra, però mai no hi havia mirat a través. Hi havia una llibreria de llibres infantils: Contes d'Andersen, Peter Pan i Wendy, El vent entre els salzes...

- Per què ells són aquí, i jo i la meva germana no? —es va preguntar en veu alta.

Peter Pan i Wendy, que era un llibre gros i blau, amb el dibuix d'una fada al llom, la va sentir i va quedar desconcertat.

- Tu... Qui ets tu, i quan has arribat? —li va preguntar avançant-se una mica per tal que ella sabés qui li parlava.

- Em dic Alícia.

- I com és que tens nom de nena si ets un llibre? —va semblar dubtar—. Perquè, tu ets un llibre, oi?

No n'estava segur perquè fins aleshores sempre s'havia pensat que tots els llibres eren allà, al primer pis, i, com els llibres d'art, tampoc no en sabia res, de la biblioteca del soterrani.»

4 Activitats de recreació

ACTIVITATS D'EXPRESSIÓ ESCRITA

4.1 Escull tres obres de les que surten a *L'expedició dels llibres* i cerca informació sobre el seu contingut i l'autor:

• **Informació sobre l'obra:** _____

• **Informació sobre l'obra:** _____

• **Informació sobre l'obra:** _____

4.2 Els llibres tenen una personalitat relacionada amb el que narren; és per això, que el llibre *Alicia en el País de les Meravelles* està sempre disposat a viatjar (veure pàgina 71). Imagina't que ets un llibre i inventa't un títol que s'adeqüi a la teva personalitat i forma de ser. Justifica la resposta en deu línies:

4 Activitats de recreació

4.3 De tots els personatges–llibre que intervenen en l'obra, digues quin t'ha semblat més atractiu?

Per què? _____

4.4 Comenta, en cinc línies com a màxim, què t'ha semblat el final del llibre:

ACTIVITATS D'EXPRESSIÓ ORAL

4.5 La majoria de llibres relacionats a l'obra estan oblidats al soterrani. A classe, establiu un debat sobre les qüestions següents:

- Els hàbits i la utilitat de la lectura.
- La lectura davant la televisió i els videojocs.
- El llibre digital.

ACTIVITATS DE CREACIÓ ARTÍSTICA

4.6 A la pàgina 30 del llibre es llegeix que «D'entre les pàgines del Diccionari de sinònims en va relliscar un bitllet d'autobús» com si fos un punt de llibre. Crea diversos punts de llibre il·lustrats en una cartolina fent servir com a motiu els títols d'alguns dels llibres que s'esmenten en l'obra. Fes un esbós d'un d'ells:

Solucions i altres activitats per al docent

1. ACTIVITATS DE DOCUMENTACIÓ

- 1.1 Els alumnes han de cercar informació sobre l'autor de *L'expedició dels llibres*, Vicente Muñoz Puelles i sobre l'il·lustrador, Fernando Vicente.

Biografia de l'autor

Vicente Muñoz Puelles és natural de València, on va néixer l'any 1948. A banda d'haver escrit una extensa i peculiar obra narrativa, ha realitzat estudis detallats d'importants escriptors anglosaxons com Joseph Conrad, Georges Simenon i James F. Cooper.

Bibliografia de l'autor

La qualitat de la seva narrativa s'ha vist recompensada amb importants guardons com el premi Sonrisa Vertical de 1980 per l'obra *Anacaona*, que també va rebre el Premi de la Crítica de la Comunitat Valenciana l'any 1982. Va guanyar el premi Azorín el 1993 amb *La emperatriz Eugenia en Zululandia*, que també va merèixer el premi de la Crítica Literària Valenciana el 1995. Amb l'obra *Las desventuras de un escritor en provincias* del 2002, va aconseguir el Premi Alfons el Magnànim.

Cal destacar la seva aportació a la literatura infantil i juvenil, pel la que ha obtingut importants premis, destacant el Premi Nacional de Literatura Infantil i Juvenil el 1999 per l'obra *Òscar i el lleó de Correus*.

Biografia de l'il·lustrador

Fernando Vicente neix a Madrid el 1963. Llicenciat en Belles Arts, compagina els treballs de pintura amb la il·lustració. La seva obra pictòrica ha estat presentada en diverses exposicions tant individuals com col·lectives.

Bibliografia de l'il·lustrador

En el món de la il·lustració, ha obtingut premis prestigiosos com el Laus d'or i el Best Newspaper Design. Entre els llibres que ha il·lustrat destaquen: *Peter Pan*, de J.M.Barrie; *Lo que comen los ratones*, de Fernando Royuela; *Momo*, de Michael Ende; *Bruno Dhampiro*, de Rosa Gil; *Misterio, emoción y riesgo*, de Fernando Savater i *Póquer de ases*, de Manuel Vicent.

- 1.2 L'activitat tracta de que els nens indaguin què és la CDU i en quins camps es divideix.

Solució: la **Classificació Decimal Universal** o **CDU** és un sistema de classificació del coneixement que neix de la necessitat d'ordenar i catalogar les obres a les biblioteques.

Melvin Dewey, bibliotecari de l'Amherst College a Massachusetts, Estats Units, va crear el 1786 el sistema Dewey de classificació. Aquest sistema va ser adaptat per Paul Otlet i Henri La Fontaine i publicat per primera vegada en llengua francesa entre els anys 1904 i 1907.

Solucions i altres activitats per al docent

Aquesta classificació intenta dividir tot el coneixement en deu grans camps:

- **0** *Obres generals. Ciència i coneixement. Organització. Informació. Documentació. Enciclopèdies. Biblioteconomia. Institucions. Documents i publicacions.*
- **1** *Filosofia. Psicologia.*
- **2** *Religió. Teologia.*
- **3** *Ciències socials. Estadística. Política. Economia. Comerç. Dret. Govern. Assumptes militars. Benestar social. Assegurances. Educació. Folklore.*
- **4** *Vacant.*
- **5** *Matemàtiques. Ciències Naturals (inclou auxiliars especials i divisió principal).*
- **6** *Ciències aplicades. Medicina. Tecnologia.*
- **7** *Belles arts. Jocs. Espectacles. Esports.*
- **8** *Llengua. Lingüística. Literatura.*
- **9** *Geografia. Biografies. Història.*

A més... Un dels temes que apareix en el llibre és la solidaritat que hi ha entre els protagonistes per resoldre els problemes que van sorgint. Els alumnes han d'investigar què són les ONG, a què es dediquen i escriure el nom de cinc d'elles.

Solució: una Organització No Governamental és una entitat de caràcter privat, amb finalitats i objectius humanitaris i socials definits pels seus integrants, creada independentment dels governs locals, regionals i nacionals, així com també d'organismes internacionals.

Algunes d'elles poden ser: Associació Mundial d'Educadors Infantils, Ajuda en Acció, Càrites Espanyola, Federació Catalana de Donants de Sang, Fundació Vicent Ferrer, Intermón Oxfam, Mans Unides...

1.3 Es tracta de cercar informació sobre Xangai.

Solució: Xangai és la ciutat més gran de la Xina i una de les més poblades del món amb més de 20 milions d'habitants.

La ciutat és un destí turístic pels monuments antics, pels gratacels del Pudong i per ser una ciutat cosmopolita de la cultura i el disseny. A més, va acollir l'Exposició Universal del 2010 sobre l'urbanisme del futur.

Xangai és descrita com la «peça estrella» econòmica de major creixement del món immersa en una competició contra Hong Kong per convertir-se en la Urbs de la Xina més gran.

Solucions i altres activitats per al docent

- 1.4** Els alumnes han d'enumerar alguns dels insectes que s'alimenten de roba i de fusta.
- Insectes que s'alimenten de roba i vestits: *arna o arna de roba, escarabats de les catifes.*
 - Insectes que s'alimenten de fusta: *corcó i termites.*

A més... A l'inici del capítol «El decàleg dels llibres» (veure pàgina 64), es parla de diferents biblioteques i també de llibreries d'ocasió. Què són les llibreries d'ocasió?

Solució: les llibreries d'ocasió són llibreries on es troben llibres de segona mà, llibres fora de catàleg, llibres antics. També s'anomenen llibreries de vell.

2. COMPRENSIÓ LECTORA

- 2.1** Els alumnes han de cercar tres paraules i fer una frase amb cada una d'elles.

Solució:

narguil: *m. Pipa per fumar, molt utilitzada en els Països Àrabs, proveïda d'un llarg tub flexible, en què el fum travessa una capa d'aigua perfumada.*

Frase: resposta lliure.

intrusos: *m. Que s'introdueixen sense dret.*

Frase: resposta lliure.

àvida: *adj. Que té un desig immoderat d'alguna cosa.*

Frase: resposta lliure.

A més... Els llibres estableixen diàlegs molt interessants durant tota la història. En un d'ells (pàgina 77) diuen que pels humans «tenir fills és com escriure llibres, una manera de perpetuar-se». Els alumnes han d'explicar què significa i si estan o no d'acord amb aquesta afirmació.

Solució: igual que els llibres, pel fet d'estar escrits, es mantenen estables en el temps, els humans veuen en els seus fills la seva prolongació en el temps, una forma d'immortalitat.

A més... La solidaritat i la lectura són els dos temes fonamentals de l'obra. Han de localitzar en el llibre dues referències sobre els temes de la solidaritat i la lectura i expressar la seva opinió.

Solució:

Solidaritat: (pàgina 28): «un desig de solidaritat amb els altres llibres havia substituït l'antiga indiferència».

Solucions i altres activitats per al docent

Lectura: (pàgina 113): «Aquella mateixa tarda, a casa seva, el carter es va posar a llegir amb fruïció. I el volum cinquè, que feia molt temps que no era llegit per un humà, es va sentir afalagat i li va oferir el bo i millor de les seves pàgines: viatges per totes les regions del globus, emocions sense treva, descripcions inoblidables».

2.2 Els alumnes han d'escriure un final nou pel llibre.

Solució: resposta lliure. Es valorarà l'originalitat i l'expressió.

3. VELOCITAT LECTORA

3.1 Els alumnes han de llegir correctament el fragment al qual s'han eliminat algunes lletres.

Solució:

«Es van reunir en un racó, prop del taller, i van estar treballant durant un grapat d'hores. De lluny estant, els altres se'ls miraven amb curiositat. L'Àlicia era la més impacient.

Quan van acabar, La República es va dirigir a la secció d'autors clàssics grecs i llatins i va pujar al seu prestatge, que era el de dalt de tot.

D'allà estant va començar a llegir:

- Article primer: Tots els llibres tenen els mateixos drets. Les diferències entre ells només poden justificar-se per raons d'utilitat comuna.

- No vull que em tingueu per ignorant —el va interrompre l'Àlicia—, però què vol dir això de la utilitat comuna?

- Vol dir que si per exemple un de nosaltres és en un prestatge més baix o més alt, com jo ara, és perquè hem d'estar col·locats necessàriament d'alguna manera, perquè ens puguin trobar. Això és la utilitat comuna, servir d'alguna cosa als altres. Però queda clar que tots els llibres tenim els mateixos drets. Puc continuar?»

3.2 Han de llegir dues vegades el fragment del llibre i escriure el temps en segons que han trigat en llegir-lo. Deixar passar uns minuts entre la primera i la segona lectura. El text té 166 paraules.

Solució: resposta lliure.

4. ACTIVITATS DE RECREACIÓ

Activitats d'expressió escrita

4.1 Els alumnes han de cercar informació sobre tres de les obres que surten a *L'expedició dels llibres*.

Solució: a l'obra es fa referència a unes 25 obres. Algunes d'elles són:

- Hamlet, de William Shakespeare. A la tragèdia de Shakespeare, el rei de Dinamarca ha estat assassinat pel seu germà Claudi, que s'ha apropiat del tro i s'ha casat, sense respectar els costums, amb la Gertrudis, la vídua del difunt. L'espectre del pare apareix davant de Hamlet

Solucions i altres activitats per al docent

a la muralla del castell de Elsinore, explica les circumstàncies en les que s'ha comès el delictes i li demana venjança.

- *Alícia al país de les meravelles*, de Lewis Carroll. Després del passeig rutinari de la tarda, Alícia comença a córrer darrera d'un conill blanc que parla i va vestit. Quan arriba al cau del conill se n'adona que és l'entrada a un món desconegut.

- *Iliada*, d'Homer. El fill de Príam, Paris, rapta a Helena, la muller de Menelau, i se l'enduu a Troia. Davant d'aquest greuge, Agamèmnon, germà de Menelau, convoca a tots els reis grecs a una reunió per comunicar el que ha passat. Com a resultat, envien una expedició de guerrers capitanejats per Aquil·les i Ulisses i inicien d'aquesta manera la guerra de Troia, que va durar deu anys.

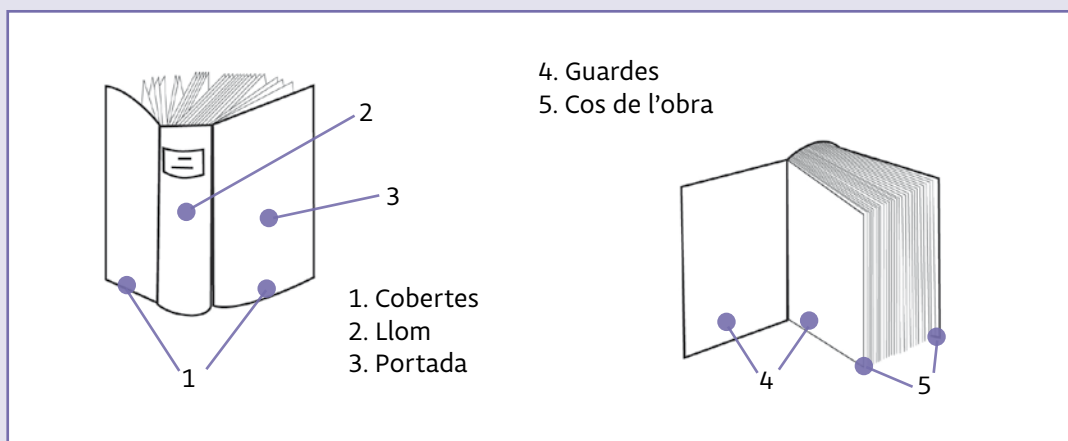
4.2 Els alumnes han d'inventar-se un títol que s'adeqüi a la seva personalitat i manera de ser.

Solució: resposta lliure. Es valorarà l'originalitat de la resposta i la seva justificació.

A més... En el capítol «La casa robada» es fa referència a algunes parts d'un llibre: guardes, llom, cobertes... Han d'identificar les diferents parts d'un llibre i descriure-les.

Solució:

- **Cobertes:** paper que cobreix el llom i els dos costats del llibre per a la seva enquadernació rústica.
- **Llom:** part d'un llibre oposada al tall, on s'uneixen els fulls o els plec. S'hi imprimeixen les dades del llibre: títol, número o volum, autor, logotip de l'editorial, etc.
- **Guardes:** full que l'enquadernador posa entre el llibre i cadascun dels cartrons de la coberta, la meitat del qual s'enganxa a la cara interior del cartró.
- **Portada:** pàgina sempre senar, la més important del llibre, en la que es fa constar, de forma destacada i com a dades imprescindibles, el nom de l'autor, el títol de l'obra i el peu editorial.
- **Cos de l'obra:** està format per un nombre indeterminat de pàgines on s'aboca el contingut de l'obra del llibre.

Solucions i altres activitats per al docent

A més... El llibre més antic de la biblioteca és una edició de 1648 de *La Historia de la vida del Buscón llamado Don Pablos*, de Francisco de Quevedo. Els alumnes han d'investigar que és un incunable i justificar si aquest llibre, en aquesta edició, es podria considerar un incunable.

Solució: els incunables (del llatí incunabulae) són els llibres impresos des de l'aparició de la impremta fins l'any 1500 inclòs. Els llibres incunables es caracteritzen per la manca de portada i de foliació o signatures tipogràfiques i per l'espai en blanc per a les lletres capitals, que eren il·luminades a mà. El primer incunable és la Bíblia llatina de 42 línies impresa per Gutenberg a Magúncia el 1455. Per tant, aquesta edició de 1648 de l'obra de Quevedo no es pot considerar un incunable.

- 4.3** Els alumnes han de redactar en tres línies quin de tots els personatges-llibre de l'obra els ha semblat més atractiu.

Solució: resposta lliure. Es valorarà l'argumentació de la resposta i la seva expressió.

- 4.4** Han de comentar en cinc línies que els ha semblat el final del llibre.

Solució: resposta lliure. Es valorarà l'originalitat de la resposta i la seva justificació.

Activitats d'expressió oral

- 4.5** La majoria dels llibres relacionats dins l'obra estan oblidats en el soterrani. Els alumnes han de debatre les qüestions següents:

- Els hàbits i la utilitat de la lectura.
- La lectura davant la televisió i els videojocs.
- El llibre digital.

Solució: resposta lliure. Es valorarà l'argumentació de la resposta i la seva justificació. Els resultats es poden publicar a la revista o al diari escolar o exposar-les a la web del Centre o en el blog de la classe.

Activitats de creació artística

- 4.6** Han de fer un punt de llibre il·lustrat fent servir com a motiu algun dels títols d'alguns dels llibres esmentats a l'obra.

Solució: resposta lliure. Es valorarà la creativitat i l'originalitat.

A més... En el capítol «Segona sortida», en el llibre *La República*, es narra una història molt bonica que és coneguda com el Mite de la caverna. Han de rellegir aquesta història de la pàgina 88 a la 90 i recrear la història en un teatre d'ombres.

Solució: resposta lliure. Es valorarà la creativitat i l'originalitat.

Del llibre a...

1. ALTRES LLIBRES

Com una novel·la

PENNAC, Daniel. Barcelona: Empúries, 2008.

És un assaig en el que s'exposa com a tesi principal el plaer de la lectura. En la seva experiència com a professor, Pennac va arribar a la conclusió de que per fer nous lectors no cal obligar els nens a llegir novel·les avorrides, sinó contagiar-los l'amor per la lectura.

Les seves conclusions quedaran reflectides en aquest conegut decàleg dels drets imprescindibles del lector:

1. El dret a no llegir.
2. El dret a saltar-se pàgines.
3. El dret a no acabar el llibre.
4. El dret a rellegir.
5. El dret a llegir qualsevol cosa.
6. El dret al bovarisme (malaltia de transmissió textual).
7. El dret a llegir en qualsevol lloc.
8. El dret a fullejar.
9. El dret a llegir en veu alta.
10. El dret a callar.

Las bambulísticas historias de Bambulo

ATXAGA, Bernardo. Madrid: Alfaguara, 1999. (en castellà)

Bambulo Markoni és un gos molt important que va néixer a Bilbao. La seva família està formada per la Maria i tres fills: Ariadna, Jon i Ainoa.

Un dia en Bambulo contempla en un llibre una làmina amb un retrat d'un gos molt semblant a ell. És un quadre que representa a Bambulillo, un avantpassat seu i que va ser retratat per Goya. Intrigat per aquest fet, Bambulo se'n va a Madrid per veure el quadre en el museu.

2. PEL·LÍCULES

Toy Story

John Lasseter (dir.), Disney Pixar, Estats Units, 1995 (81 min).

El petit Andy i la seva família s'han de traslladar a una altra ciutat. Les seves joguines es reuneixen per evitar que algun d'ells pugui quedar-se oblidat en el trasllat. Entre les joguines de l'Andy destaca un ninot vaquer anomenat Woody, el seu preferit. Quan comença el trasllat, ho fan també les seves aventures.

3. MÚSICA

Fantasia 2000

És una pel·lícula d'animació de la Factoria Disney produïda el 1999 i estrenada l'any 2000.

Competències bàsiques i interdisciplinarietat

Contribució al desenvolupament de les competències bàsiques

Competència	Activitats per treballar-la
Competència en comunicació lingüística	1.2, 1.3, 1.4, 2.2, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3 i 4.4
Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic	1.3, 1.4 i 4.1
Tractament de la informació i competència digital	1.2, 1.3, 1.4, 2.2 i 4.1
Competència social i ciutadana	1.4 i 1.5
Competència per aprendre a aprendre	1.2, 1.3, 1.4, 2.2, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 i 4.5
Autonomia i iniciativa personal	1.2, 1.3, 1.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 i 4.5
Competència cultural i artística	4.1, 4.2 i 4.3

Interdisciplinarietat

Àrea	Activitat amb la que es pot relacionar
Llengua castellana i literatura	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.3, 4.4 i 4.5
Coneixement del medi natural, social i cultural	1.2, 1.3, 1.4, 4.1 i 4.2
Educació artística	4.6

Sobre l'autor d'aquest QDL

Juan Antonio Ruiz Gómez

És professor de Llengua Castellana i Literatura i d'Anglès a Fuenlabrada (Madrid). Ha estat membre del Seminari Permanent de Biblioteques Escolars durant cinc anys, i des de 1999 pertany al Seminari d'Animació a la Lectura del CAP de Fuenlabrada.

Ha impartit cursos d'"Hàbits lectors" i "Animació a la lectura" en Centres de Professors a les comunitats de Madrid i de Castella la Manxa. A més, és autor de poesia i ha publicat cinc llibres de poemes dins la Col·lecció literària Caroal. És coautor de *Siente la poesía. Estrategias para el juego poético* publicat pel Cap de Fuenlabrada l'any 2006.

OXFORD

UNIVERSITY PRESS

Parque Empresarial San Fernando, Edificio Atenas
28830 San Fernando de Henares (Madrid)

Oxford University Press és un departament de la Universitat d'Oxford. Com a part integrant d'aquesta institució, dóna suport i promou a tot el món els seus objectius d'excel·lència i rigor en la investigació, l'erudició i l'educació, a través de la seva activitat editorial a:

Oxford Nova York
Auckland Ciudad del Cabo Dar es Salaam Hong Kong
Karachi Kuala Lumpur Madrid Melbourne México D.F. Nairobi
Nova Delhi Shangai Taipei Toronto

Amb oficines a:

Argentina Àustria Brasil Xile Corea del Sud França Grècia
Guatemala Hongria Itàlia Japó Polònia Portugal República Txeca
Singapur Suïssa Tailàndia Turquia Ucraïna Vietnam

Oxford i Oxford English són marques registrades d'Oxford University Press.

OXFORD EDUCACIÓN és una marca registrada a Espanya per Oxford University Press España, S.A.

Material per al professor per treballar dins l'aula dels llibres de la col·lecció
"L'Àrbre de la Lectura", elaborat segons el projecte editorial d'Oxford Educació,
que ha estat degudament supervisat i autoritzat.

Publicat a Espanya per Oxford University Press España, S.A.

© D'aquesta edició: Oxford University Press España, S.A., 2010

Tots els drets reservats. No està permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la transmissió de cap forma o per qualsevol medi, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre i altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Oxford University Press España, S.A. concedeix permís als professors que utilitzin els materials d'**OXFORD EDUCACIÓN** per reproduir les pàgines en les que apareix la indicació **MATERIAL FOTOCOPIABLE** © Oxford University Press España, S.A. Oxford University Press España, S.A. no fa propis els continguts de les pàgines web que pertanyin o estiguin gestionades per tercers a les que s'accedeixi a través de qualsevol direcció web citada en aquesta publicació. Per tant, s'exclou qualsevol responsabilitat pel danys i perjudicis de tota classe que puguin derivar-se de l'accés a aquestes pàgines o continguts.

Les qüestions i sol·licituds referents a la reproducció de qualsevol element d'aquest llibre, fora dels límits anteriorment exposats, han de dirigir-se al Departament Editorial d'Oxford University Press España, S.A.

ISBN: 9788467356540

TEXT

Juan Antonio Ruiz Gómez

COORDINACIÓ DEL PROJECTE EDITORIAL

Mari Cruz Delgado Almansa

TRADUCCIÓ I EDICIÓ

Brubim Ediciones

COORDINACIÓ GRÀFICA

Purificación Fernández López

DISSENY

Ana María Sánchez Baptiste
Santiago Mosquera Mejía

MAQUETACIÓ

Laura Montero Abad

IL·LUSTRACIÓ

Miguel Ordóñez

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

Belén Santiago Fondón
Ángel Somolinos Estévez